

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)

21 ianuarie st. v.

2 februarie st. n.

Ese în fiecare duminică.

Redacțiunea :

Strada principală 375 a.

Nr. 3.

ANUL XXVI.

1890.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei

Sentino.

Sórele arde.

A tocat tóca de fer. Lucrătorii dela «Banca Națională» se odihnesc. Țigani, cu cămășile înroșite de căramidă, vorbesc, rîd, strigă, se 'njură, pîfăe din lulele stinse, și se tolănesc la umbra caldă a schelelor. Copiii lor, goi, cu pîntecele rotunde, cu pîrul cărlionțat și imbăcsit de pulbere și de jeg, strîngînd în mâni codrii de pâne rece și de mămăligă, înghit lacom imbucături mari, și se foesc printre bîtrâni, gustând, pe furiș, din lulelele celor adormiți.

Italieni, întinși pe spate, sub lunga magazie de scînduri de lângă bancă, vorbesc și pleopele lor încărcate cu somn le cad în jos leneș și greu; pîrul negru, mustățile lungi și genele răsfrînte li s'au albit de pulberea măruntă ce sare din bolovanii de piétră în care isbesc de diminéța până sêra.

Printre ei, Sentino, cu mânele puse sub cap ca niște aripi, cu bluza albastră aruncată într'o parte și în cealaltă, cu chivăra de hârtie dată pe cêfă, Sentino viséază, lipit la pămînt d'o lene dulce și fericită.

Mustața négră abia îi mijésece pe buza subțire, arcuită, și scobită în albióră sub nările drepte și lungi. Ochii lui sînt mari, umbriți de fruntea scóasă afară, netedă, albă, lustruită, ca și cum ar fi de marmură.

Pîrul lung, negru, invértit în lungi plete, ca niște șurupuri lungi, îi acoperă urechile, se risipeșce pe obraji, și se perde sub umerii culcați pe pămînt gol.

Și dórme atât de ușor, c'un picior întins și c'un genuchiu ridicat în sus; și dórme atât de liniștit, încât ai crede că este un mort care pluteșce pe oglinda unui lac care nu tremură.

Dar când Sentino se deștéptă, o lume intrégă se deștéptă în privirile lui largi și scânteetóre.

Departé de patrie, când, sêra, bé cu ceialalți, el cel dintéiu strigă: »trăiescă Italia!»

Fără pârînti, el cel dintéiu strigă: »trăiescă ai voștri!»

Fără dragoste, el cel dintéiu strigă, ridicând paharul d'asupra capului: »trăiescă iubitele vóstre!»

Cel dintéiu înghite vinul din pahar și remâne cel din urmă cu vin în pahar. Și când celorlalți le cad capetele în jos, și li se închid ochii, și le răguseșce glasul, și le scapă paharele din mâni, și cad ghemuiți la pămînt, Sentino închină mereu și vorbeșce aprins. Êr când ceialalți sforăe, doborîți de vin și de ostenelă, Sentino cântă incet, scuturându-și

pletele rêsucite cari, cad pe frunte și-i acoperă ochii luminoși și umeđi. Și târđu, adormind cu capul pe taraba cărciumelor, mormăe ca prin vis: »Oh! Vezuviul meu! Oh! nemărginita și albastra mea mare!»

Și în duhórea și orcăitul celorlalți, în fumul greu al tutunului ș-al lampéi roșietice, în umeđela cărciumei și în mirosul améțitor al vinului vîrsat pe tarabă, pe dușumea și pe vesmintele tovarășilor sei, Sentino tresare din visuri, deschide ochii bolnavi și îngănă ușor: »Dio santo! Dio santo!» Apoi adórme.

A doua ți când se luminezá de diuă și porneșce, cu cêta lui gălăgiosă, spre bancă, Sentino merge cu capul în jos; îi e frig; îi e sete; se întinde; îi e silă de trecetóri și de sgomotul tovarășilor sei; trotuarele-i se pare cu déluri și vâi, căci une-ori ridică picióarele pré sus, er alte-ori le târșie și se împedică de pietre.

Numai când sórele se ridică sus și începe să dogoréscă și să arđă, Sentino lasă dalta și ciocanul, priveșce în splendórea lui, și ăice vesel: »trăiescă sórele!»

Intr'o ți el sta pe un bloc de piétră. În pregiurul lui ceialalți se odihniau, așternuți la pămînt. Sentino, cu ochii spre zidurile colosale ale băncei, nu vedea nimic. Nimic înaintea privirilor, nimic alt în fundul lor, decăt un dor vag imprăștiat, fără țel, fără pornire, fără vieță. Pe dinaintea lui trecu o țigancă tineră. De asta-dată privirile lui stinse și risipite se treziră și, ca și cum și le-ar fi adunat cu o lupă, i se aprinseră în luminele ochilor.

Și se uită lung la mijlocul ei subțire, mlădios și sugrumat în betelia rochiei zdrențaróse; și-i pipăi cu ochii sínul rotunđit și pietros care tremură sub cămeșea ei murdară și stropită cu var.

Țiganca se depártă, legănându-și talia în șolduri, fluerând, trosnind din degete și plimbându-și mâna dréptă, arcuită ca o secera, de dinaintea ochilor. Când dispărú, de după bancă, începú să cante repede și ascuțit. Glasul ei erá tiner, limpede și pătimaș. Glasul ei erá cald, erá desfrănat.

Sentino atât de mult o privise într'o clipă, și atât de bine, încât i se părú că a întors-o din ochi și a adus-o erăș în dreptul lui, în locul în care i s'arátase.

Și ochii ei cei negri îi páreau mari, adânci, invăpăiați. Și ochii ei negri și pelița obrazilor pírguită de sóre, și dinții ei albi și revărsați, pe nesimțite se immulțiră; în loc de o femeie, Sentino, vedú mai multe mii, în loc de bancă el vedú pólele Vezuviului și colnicele lui cu vîi stufoșe; și din mlădițele vițelor încárcate cu frunđe late și cu ciorchini béșicați, rêsăríră mii de ochi negri cari îl priviră, mii de guri cari îi suriseră; ochi șireți, guri rumene și fer-

binți; valuri de păr răvărsate pe grumaji pirliti și rotunzi. Și vedu ochi înțeleși de ei; obraji sărutați de el, și auți, ca din adâncimea unei depărtări, cântece pe care el le cântă odinioară. Și cotiă pe răsorele netești, ér inaintea lui șopârtele repești fugiau șerpindu-și cõda lungă și subțire și se infundau în florile stufõse dela rădêcinile vițelor.

Dar acêstă lume fericitã, ca și cum ar fi fost un tablou cu care cineva fuge, incepu a i se depãrtã, a i se afundã, a i se micșorã, a i se șterge, pãnã când îi dispãrũ cu desevêrsire dinaintea ochilor sei mari și triști. Se șterse pe frunte; dãdũ cu pumni in piêtra pe care sta și ñise, scrișnind: »Sangue del Christo!»

Injurãtura îl potoli; inchise ochii și de sub genele lor lungi, negre și aduse, doue lacrimi îi alunecã la vale, lãsând doue dungii rumene pe obrajii sei prãfuiți de mãcinișul pietrilor.

Din tot visul lui fermecãtor nu mai remãsesse decãt câteva sunete și câteva cuvinte. Incet, incet, aceste sunete se legarã între ele; in cuvinte licãri viêta înțelesului; cuvintele incepurã a curge pe apa mlãdiõsã a unui cântec vechiu din Neapole.

Sentino cântã in gând; dar gândul indatã i se pãrũ sunet adevêrat. Sentino mișcã buzele, șopti; își auði șoptile; apoi incepu să cânte d'a binele.

Ceialalți italieni se trezirã din somn, se ridicarã pe cõte și strigarã:

»Bravo Sentino! Porca Madonna, oh! che divinissima voce!»

Sentino ñicea inainte, fãrã a se uitã la tovarășii sei:

»Iubita mea ești frumõsã când aluneci pe mare albastrã, când sui pe lava caldã a Vezuviului, când mi-apari in fundul rãzõrelor, dar ești mai frumõsã in brațele mele.»

»Iubita mea, ești frumõsã când ingenuchi la Madonna, când zimbești rãsfãtatã de privirile trecãtorilor, când plãngi ințepatã de ghimpii mãceșilor, dar ești mai frumõsã când oftezi in brațele mele.

»Iubita mea, și decã e sã-ți vorbesc drept, ești frumõsã duminica când te imbraci cu sculele gãitãnate și inflorate cu fir, dar ca duminica nõptea când n'ai nimic pe tine, nici-odatã nu ești mai frumõsã.»

In nõptea aceea Sentino, infundat intr'un tunel de viêtã, n'ai mai inchinat pentru ceialalți. Și dela primul pahar el s'a ridicat in sus și repeșind mãna cu paharul plin, ca și cum ar fi voit sã ș-o smulgã din umêr, a ñis:

— Sã trãiescã, iubita mea, cu ochi negri, cu peliță arsã și cu talie subțire!

Și dela primul pahar s'a imbêtat.

A doua ñi s'a spêlat cu sãpun, s'a peptênat, și-a aruncat pletele rãsucite pe umeri, și incepênd sã cioplãscã un bolovan de pãtrã, ciocanul lui de lemn izbii mai mult in pumnul stãng decãt in muchia daltei.

Tovarășii sei rîdeau. Unii din ei prefãcêndu-se cã îl plãng, ñiceau:

— Sentino inamorato!

— Sentino non canta piũ!

— Santino non dorme piũ!

— Sentino non beve piũ!

— Povero guaglione! Sentino mio!

Da, Sentino nu mai cântã, nu mai dormiã, nu mai bea. Neapole, fermecãtorul Neapole, cu sãrãcia și cãldura lui, cu bețile și iubirile lui, cu fetele lui repești și la dragoste, cu cerul adãnc, cu marea albastrã și incropitã, cu nõpțile inroșite de vãlvãțile Vezuviului, — Neapole a cãruia plapãmã este cerul și a cãruia bogãtie este vinul și stiletul, — Neapole cu Rinaldii sei cari cântã pãnã in ñiua de astãzi ne-

bunile amorõse ale Orlandilor din vécul de mijloc, Neapole-cãldurã, Neapole-beție, Neapole-iubire, îi torturau inchipuirea lui Sentino.

»Povero ragazzo«, uitãndu-se la sõre cu ochii încãrcați cu lacrimi calde, ingãnã trist:

— Din tõte, dar din tõte de odinioarã nu mi-a remas decãt sõrele care arde. Oh! dar degiaba luminezã ochi fãrã de Neapole, de giaba incãlðește inimã fãrã de dragoste.

Acei ochi negri și mari, acea talie subțire și mlãdiõsã, acel mers molatic, acea peliță arsã, acel trup plin de o mãndrie desfrãnatã care chiamã și farmecã, acel vis smuls din Neapole care îi licãrise inaintea ochilor, deșteptase in blãndul Sentino fiara Neapolului, sãngele blestêmat vecinic sã cânte, vecinic sã iubescã, vecinic sã bé, vecinic sã se întorcã la cer și la mare.

A fost de ajuns dogõrea sõrelui și a ochilor negri, pentru ca sãngele inghetat de gerul ernei sã se incingã erãș și erãș sã fierbã.

Capitala i se pãrea o imensã magazie cu grãtii de fer, in care el își inchipuieã cã infige brațele și dinții, ca un leu revoltat când in loc de pustiul cald nu vede decãt zãbrelele sãngerate și ulucile murdare ale unei menajerii.

Sentino pãndește. Sentino o vede, intrãnd mlãdiõsã in zidurile enorme ale bãneci. Sentino asvêrlã ciocanul și dalta in bolovanul de pãtrã. Și dalta scapãrã schintei, sãrind in sus ca o minge.

Sentino, abiã atingênd pãmêntul cu vêrful piciorilor, dispãre dupã dênsa, strivind printre dinți: »Madonna mia! Napoli, Napoli, quando ti rivedrò!»

In nõptea aceea Sentino, bẽnd mai mult decãt ori-când, cletãnãndu-se pe piciorã, dupã ce a privit lung pe fiecare din tovarășii sei de cãrciumã, a ridicat un pahar de vin roșu in sãnãtatea tuturorã; și, cu ochii roșii și scãnteetori, cu sprincenele brobonate de sudõre și incrunate, le-a ñis, și glasul lui argințiu tremurã:

— Amici, frumusețea mea este murdarã! gura ei duhorãșce a tutun; limba ei bolborõsește in loc de a vorbi, in loc de a cântã; sinul ei rotund și tare este pêtat cu var și cu pãmênt; amicii mei, când am sãrutat-o mi-a scãpat din mãni și mi-a strigat cã este logoditã. Amicii mei, ce frumusețe cunoșceți mai uritã decãt o frumusețe murdarã și cinstitã?

— Bravo Sentino! strigarã ceialalți, trintind paharale cu fundul de tarabã.

— Amici, in frumusețea mea murdarã, ca intr'o oglindã prãfuitã, s'a oglindit Neapole și fetele lui zglobii și svãpãiate, cu gura aromatã de struguri și mandarine, cu pletele imbrebenate cu micșunele, și gata d'a-ș inșelã mirele pentru un sãrutat mai cu foc, intêlnit la rãspãntii, intre vãpãile roșietice ale Vezuviului și lumina arginție a lunei. Amicii mei, mai bine sã mor sub põlele calde ale Vezuviului, decãt sã me ingraș in acêstã țerã, mãnõsã și cinstitã. Eu vreau foc, eu vreau sã cânt; și aici n'ai nici ce cântã, nici cui cântã! . . .

Și pe Sentino l'au dus pe brațe in magazia de scãnduri de lãngã bancã, dar a fost cea din urmã sãrã de beție și cea din urmã ñi de dor pentru el.

Dupã un an de ñile citii, intr'un ñiar musical din Neapole, un lung articol critic, scris și subcris de cunoscutul poet sicilian Rapissardi, in care, vorbind de debutul lui Sentino pe scena Operei din Neapole, îl numește »lucêfêrul de Sud« și »divina voce a Italiei.«

Articolul sfêrșește cu urmãtorul cvatren:

»Decã Sentino n'ar alergã prã mult dupã femeii, dupã . . . glasul lui Sentino ar alergã prã multe femeii.«

Frunză verde busuioc...

Frunză verde busuioc,
Fă-me, mamă, cu noroc,
Că norocu-ș are-a lui:
Nu e partea ori și cui...

Bate vântu 'n vîrf de fag,
Fă-me, mamă, lunei drag,
Ori pe unde oi cătă,
Să fiu tot ca 'n préjma ta...

Frunză verde busuioc,
Înima mi-o arde-un foc;
Și nu-i foc de lemn zorbit,
Ci e focu de iubit...

Bate vîntu din spre crîng,
Tôtă vieța o să plîng,
Că puica din Malu-Spart
A fugit și m'a lăsat!..

1889, iulie, Bolintin.

Radulescu-Niger.

Cultura, cărțile: „Corvina“.

— Tractat istoric-literar. —

III.

Cea dintîiu rază de ôreș-care cultură la maghiari și anume la domnii maghiari, — aș pute dice, la comandantii maselor maghiari, — fără totă îndoiela prin creștinisare se va fi făcut simțită sufletului lor. Inse, precum am atins, și precum istoria ne arată, secolii au trecut, până ca chiar creștinătatea să pîtrundă și să prindă ceva rădăcini în suflete atît de crude ale rasei, atît de nepreparate pentru virtuțile creștinești, ér masele poporului chiar puțin atinse au fost și au ramas de spiritul creștinismului; — ceea ce nu e de mirat, când recugetăm, cum p'atunci și d'atunci încoci — până astăzi, prin fapte, pe care cale singură se impregnază virtuțile spiritelor primitive crude, prin faptele mai marilor, adecă a celor de ce mii deasupra, se mînistă și practisază creștinătatea!...

În tot cazul, epoca cea de mai mare însemnătate, ce a urmat, electricînd de sus până jos chiar prin fapte, resp. prin atitudinea celor din culmea puterii spiritele, a fost cea așa numită a Corvinilor, o epocă, al cărei început îl găsim chiar în timpul pîririi pe scenă a Românului, mare erou Ioane Uniad, culminînd ea în timpul dominațiunei marelui fiu al acestuia, regele Matia Corvinul, și terminîndu-se cu catastrofa dela Mohaci, adecă cam dela anul Domnului 1440 până cătră 1526. Acești doi Români, ômeni straordinari în fruntea Ungariei, ale căror origine română p'acel timp nime n'a tras-o la îndoielă — ei și cu unul al treilea, urmat lor imediat, strălucînd și el prin virtuțile științei și ale creștinătății, adecă Nicolau »Olahus«, ér Romîn, — pe carele împêratul și regele Ferdinand I. în decretul seu din 23 nov. 1548 îl spune — »e familia Daciae Transalpinæ, quæ nunc Valachorum patria est«, resp. pe tată seu Stefan Olahus îl dice — »Consanguineum Dragulæ Voyvodæ, tunc temporis Transalpinæ Principis,« — acestia au fost, cari au ilustrat mai vîrtos acea glorioasă epocă. Totuș acelei epoce cu frumoșe aparițiuni de cultură, nu i se pôte atribui și — nici nu i se atribue de istoria cu cuprins de cultură — în sensul,

cum astăzi se defineșce cultura și resp. civilizațiunea, adecă ca emancipare a omului și resp. a poporului, prin instrucțiune și moralisare, din orbia minții și sclăvia tiranilor sei, deșteptându-i astfel simțul și conștiința de demnitatea sa, ca om și resp. popor al seu propriu. Apoi nici timpul, nici rezultatele n'au fost de sama d'a corespunde unei adevêrate culture. Totuș lucru mare a fost acea aparițiune; căci a fost cea dintîi strălucire de sus dela culmea puterii statului a unor presemne și chiar proprietăți ale culturai adevêrate, precum sînt: respectarea și în sclav a ființei omenești; apêrarea dreptului și în cel mai slab; recunoșcerea adevêrului și a științei ori la cine s'ar găsi; definirea mai critică, mai rațională a statului, a ordinei în stat, și a virtuților în resbel. Tôte acestea întru înfrînarea prepotenței crude și a abuzurilor barbare, infinite, a celor de ce mii deasupra; cari bune începuturi inse se reduc la însemnătatea de încercări d'a formă din masele crude, o adevêrată societate, resp. d'a disciplină pe cele de ce mii deasupra, ca să devină posibil totul. Dar opozițiunea, renitența și resistența oligarchiei a fost mai puternică decăt nobilele intențiuni ale celor puțin luminați; astfel ele acele nobile intențiuni au ramas fără rezultat durabil, ér reacțiunea au dus țera la catastrofa dela Mohaci. Nici că Uniade și fiul seu regele Matia au secerat din partea turmei celor de ce mii alta, decăt ură și dușmăniă; numai bieteles popore, impilate și exploatate, numai ele li-au păstrat și binecuvîntat memoria d'atunci și până astăzi. Domnii și scribleri lor plătiți, când îi citeză și glorifică p'acei mari bărbați, în timpul mai nou atît de des, o fac numai pentru de a-i falsifică, a-i face maghiari neași și astfel a ridica până la cer gloria maghiarismului. După aceste date putem judeca expectațiunile atît de splendide, cu cari pledeză astăzi cauza culturală maghiară unii scriitori tineri, șovinști esaltați, ca d. e. deputatul Kenyvesy mai alaltăeri în »B. Tagblatt« pronunțînd cu emfasă că — »simțul nobil de dreptate a fost purerea stéua conducătoare a Ungariei; că Ungaria nici odată n'a usurpat vr'un drept străin, drept al altuia, ci purerea a făcut pe toți cetățenii părtași de binecuvîntările dreptului egal!«

Frase, frase deșerte sînt acestea, căror adevêrul faptelor abiă a corespuns vre-odată; căror tocmai pățaniile marilor Corvini dau cea mai eclatantă desmîntire — în trecut, ér încat pentru astăzi, când noi toți românii până 'n fundul înimei simțim durerosul și urîtul neadevêr, nu putem decăt să li opunem ênșesei cuvintele numitului, rostite în ședința casei represintative din 23 ian. a. c.: »Este timpul deja, ca să încetăm cu fariseismul politic; este timpul, ca să tragem masca de pe fața acelora, cari în tesă predică sfințenia dreptului, ér în realitate răpesc drepturile!«...

Provocă scriitorii domnilor la »Corvina.« Par că n'ar ști ce fac.

Biblioteca cea mult lăudată a regelui Matia Corvinul, lăudată până departe peste otarele țerii, precum ni-o caracterisază mai sus numitul ilustru Romîn, Nicolaus »Olahus«, archiepiscopul de Strigon, în opul seu »Hungaria et Atila«, spunîndu-ne că ênșus a cunoscut-o bine și a cunoscut pe cei mai mulți dintre cei 30 de »servi amanuenses, pingendi periti,« ce lucrau, scriau, ornav acei admirați codici, acea bibliotecă eră o nobilă pasiune, un splendid lucu la curțile regelui, cuprînd ea intrégă clasicitatea elină și latină, apoi cărți caldaice și arabice etc. nici una inse pentru usul public, pentru cultura poporului. Nici această bibliotecă de lucu, precum nici altele ce mai fi esistat, nu fac cât de puțină mărtur

vr'o cultură generală, séu măcar și numai a claselor superioare în țără, când din contră se știe, că chiar și p'acel timp în țera intrégă până și printre magnați și prelați, mulți nu șcieau nici măcar numele să-și scrie, ci avënd să semne vr'un act, își muiau degetul în călimar și-l apăsau la locul, ce scriitorul li-l indică.

Intr'un cuvënt, de școle și cărți și cultură pentru popor și țără — nici vorbă nu putea să fie chiar pe timpul strălucitei epoce Corviniane, ér maioritatea celor superiori de ce mii — nici idee n'aveau de vr'o misiune culturală, ci din contră inamică de mörte érá deșteptării poporului, invětăturii, progresului!

Au urmat apoi caosul cu resbelele civile — după Mohaci; apoi jugul turcesc și recăderea în barbariă, care a ținut pân' la luarea Budei în 3 sept. 1686 (nota bene: prin ostiri de de ce ori mai multe străine decât maghiare!) resp. pân' la scóterea Turcului din tóte țerile Corónei, ocupate de el, în care lungă și négră epocă — numai părțile transilvanice mai resuflau spiritualminte, de unde și provine, că germenii culturai maghiare acolo au pornit spre desvoltare mai întéiu și mai cu energiă, dar altminte cu atât mai vértos — nu pentru popor, ci contra poporului, numai și numai în folosul claselor domnitoare. Mai vértos reformațiunea a fost, care — cu ajutorul chiar a păturei inventatului tipar — ici-cóle a aruncat câte o schintee aprindétore și afară din sfera oligarchiei, anume prin orașele sașilor și peste tot ale industriarilor, germani mai cu semă.

P'acel timp s'a intemeiat și s'a desvoltat la oș-care flóre universitateá jesuiților din Cluș, cu tipografia cea renumă. prin care s'au divulgat multe opuri folositoare, între cari unele și în limba maghiară, care mai întéiu chiar în Transilvania a început a se desvoltă, lung timp aprópe pe jumătate latii sată; necunoscënd p'atunci literații maghiari artea a fabrică din rădęcini slave, séu și arbitraminte a eate, o terminologie și un vocabular curat maghia., ca astădi!

Astfel, în acéstă situațiune culturală, a pervenit — afară de Bănatul timișan, tóte părțile Corónei ungurești, pe la finea secolului al XVII-lea sub potestatea Casei habsburgice; érá la 1716 și Bănatul, și prin acéstă mare schimbare în stăpânire, s'a inaugurat o nouă eră, fără ca inse acéstă să vré a proclamă cultura și civilizațiunea generală de devisă și misiune a sa.

Școle — ce e drept, au început a se ridică, și cărți a se tipări mai multe, dar — mai tot numai pentru clasele privilegiate, printre cari, de bună samă din considerațiunea că erau germani, numerau și civii, resp. industriarii orașelor libere și privilegiate. Póte că influința d'atunci incóci predominantă germană, precum în țerile așa numite ereditarie, inaugură și dincóci de Laita o eră mai pronunțată de cultură, decă domni maghiari nu se opuneau, temëndu-se, d'oparte de germanisațiune, d'altă parte de emanciparea poporului; prin ambele de perderea privilegiilor, mai vértos a imunității de tot felul de dări, vămi, tacse, și a dreptului esclusiv la tóte oficiile publice din țără.

Până unde a mers spiritul de ostilitate al domnilor maghiari în contra culturai generale a poporului, o dovedeșce eclatant modul, cu care prin ei, s'a făcut incorporarea Bănatului timișan la Ungaria — 60 de ani după scóterea sa de sub jugul turcesc, scótere efeptuită prin armele — nu ale domnilor maghiari, ci ale imperiului. Acea provinciă, p'acel timp locuită mai numai de Români, urmași ai locuitorilor celor șapte districte valachicali »jure nobilitari«, fiind pusă sub administrațiunea militară și

camerală, cu centrul în Viena, de și fără drepturi politice, prosperă materialiceșce cât de bine, de nu simțiá lipsa d'a-și reclamá drepturile și privilegiile ab antiquo. La anul 1742 domni maghiari »Status et Ordines«, au presintat Mariei Teresiei pretensiunea lor de incorporare; ér ea le-a respuns, că — n'o póte concede, căci prin acéstă poprațiunea ar ajunge a fi despoiată de drepturi și deci să blasteme victoriile lui Eugen de Savoia. Atát de bine cunoșeau cei dela Curtea de Viena — misiunea culturală a domni maghiari! 35 de ani mai târziu, marea împărătesă îmbétată de tãmăia entusiasmului domnesc, trimite magnați maghiari să primescă în stăpânire Bănatul, ér acestia se grăbesc a împărți pământul și poporul în părțile și a — vinde cu ridicata pământ și popor la tóte adunăturile din lume, cari dispuneau de ceva parale, mai conferindu-le și diplome de nobili ai țerii! Astfel domni aristocrați, propriaminte oligarchii maghiari, cei ce se fălesc de misiune culturală istorică, ei cei din urmă în Europa, de ce ani înainte d'a se proclamă în Paris dreptul omului, degradă un popor întreg, pururea fost liber, cu drepturi nobilitari, căștigate prin sângele seu, vérsat pentru patriă, la trépta de vită, făcëndu-l iobagiu, și — încă cui iobagiu!!

Nu-i vorbă, s'au ridicat în decursul timpului în țără, special prin corporațiuni religioase, prin biserica catolică, cea luterană și calvină — mai multe școle, mari și mici, sub numirea de școle normale, gimnase și academii, tóte inse cu caracter confesional, tóte destinate invětământului fiilor de confesiunea intemeitorilor; Români, mai vértos cei ortodocsi, cu puțină escepțiune din grația, eschiși fiind. Și tocmai caracteristic este, că abiá anul 1848, prin articolul dietal XX, a delăturat acea pedecă, precum tot acél articol de lege le-a recunoscut Românilor ortodocsi dreptul — pe hârtie cel puțin — de aș-care autonomiă în biserica și școale lor.

Se va crede dóră, că decă legea le-a recunoscut Românilor dreptul în biserica și în ale instrucțiunei poporului, ei trebuia să fie avut mai de demult biserica și școalele lor, va să ăică mijlóce de cultură, cu sancțiunea țerii. Da, ei au avut — mai vértos de pe la începutul secolului nostru biserica lor și școalele lor, dar nu din grația, nici nu chiar din îndemnul și inițiativa domnilor maghiari, cari nu se pot lăudă, a fi intemeiat, de când sânt, o unică școlă și biserica română, pentru invětătura și cultura poporului român, pot fi inse acusați, d'a fi impedeat de mulțori, în trecut și d'a impedeá și astădi ridicarea de astfel de sanctuare ale culturai pentru popor, precum voi arătă acéstă ulterior — în nr.ii următori.

V. Babeș.

Din, Constantin și Român.

— Baladă. —

 Solo jos mai din jos,
 Unde-i locul mai frumos,
 Jos pe apa Nistrului,
 În țera Românilui,
 Unde Nistrul se 'nvrteșce
 Și poiana mi-o lărgeșce,
 Dunăricea mi-o opreșce,
 Zac corturi ca degețele
 Și focuri cu cele stele.
 Érá cortul din mijloc
 Strălucesșce ca și-un foc,
 Că-i la póle poleit
 Și-i tot bolduri de argint
 Și-i cu aur aurit.

COPII IMPERATULUI GERMANIEI.

Ce n'ai văcut pe pământ.
Dar in cort cine ședea?
Trei voinici Români erá,
Erá Din și Constantin
Și cel mic copil Român.
De nimic grije n'avea,
Ci mi-ș bea și se gustá,
Cu trei fete de 'mpérat,
Cari cu sabia le-au luat
Din mijloc de Țarigrad
Dela cinstitu 'mpérat.

Er straja mi-o străjuia,
Sevai dulce mumă-sa,
Ce spre resărit căută
Și la fiii ei strigá :
— Auđi Dine, Constantine,
Și cel mic copil Române,
Voi toți beți și ve gostiți,
Dar ian afară ești,
Ve uitați spre resărit ;
Nu șciu macui-i in florit,
Ori sânt Turcii inveliți,
Sevai ! cătră noi porniți.

Dară Din și Constantin
Strigá la micul Român :
— Tu din țile ești mai mic,
Dar de voinic, mai voinic ;
Du-te tu de te iveșce,
De pe gomilă priveșce,
Pe rënduri și pe șiréguri
Și numără-i și pe stéguri ;
De vor fi numai o mîie,
D'abiá ț-or fi numa ție ;
Er d'or fi mai mult de doue,
Să ne dai șcire și noue.

Când Român că auđiá,
Pe loc de pe scaun săriá,
Sabióra-ș incingea
Și afară mi-ș eșiá,
La grajd iute că curea,¹
Calul galben și-l scotea,
Ce ciuleșce epureșce,
Și s'aruncá ogăreșce ;
Frumos il impodobiá
Și la oblânc se suiá²,
La gomilă alergá,
Pest' armadie căută,
Se uitá peste șiréguri,
Numérá corturi și stéguri ;
Đi de vérá numerá,
Dară nu mai isprăviá ;
El atuncia hlăstémá
Și din gur' așa grăiá :
— Duce-m'aș și frică mi-i,
Intórce-m'aș rușine mi-i
De trei fete de 'mpérat,
Cari cu sabia le-am luat
Din mijloc de Țarigrad,
Dela cinstitu 'mpérat.»

Apoi cruce iș făcea
Și din grai așa dicea :
— Acum ce-o vré Dumneđu
Și astăđi norocul meu.

Ca vântul se slobođiá
Și in turci polog făcea
Sei ! ca vântul viorint,³
Ce culcă tot la pământ.
Și tăiá ca lemnle

Și-i pisá¹ ca verzele,
In trei țile și trei noți
Singur prepăđi pe toți.

Când trei țile se 'mpliniá,
Muma lor in cort intrá,
Cătră fiii sei dicea :
— De trei țile ve gostiți
Și nici grige nu aveți
Sei ! Dine și Constantin
De micul copil Român.
Póte că el a perit,
De aia n'a mai venit.»

Ei așa când auđiau,
De pe scaun iute săriau,
Sabiórele 'ncingeau
Și la oblânc se suiău
Și la drum ei mi-ș porniau,
In tóte părți se uitău
Și ei tare se mirău,
Când pe Român il vedeau,
Cu murguțul rinchezând,
Rinchezând și flustucând
Și sabia intorcând.

Er Român când îi vedea,
El din gur' așa grăiá :
— Auđi Dine, Constantine,
Să ve păziți tare bine,
A ve apără de mine,
Că trei țile s'o 'ncheat,
Decând la turci am tăiat,
Murgul meu că a turbat,
A turbat s'a spăimântat,
Săbióra-mi s'a spurcat.
Auđi-me, frate Dine,
Să nu o spurc și in tine !⁴

Eră când auđiá,
Iute in latură se da,
Lui Român larg drum făcea,
Până el că mi-ș trecea.
Mergeră Român cât mergeră,
Pân' acasă ajungea,
Mama 'nainte eșiá,
Cu trei fete de 'mpérat,
Cari cu sabia le-a luat,
Din mijloc de Țarigrad,
Dela cinstitu 'mpérat ;
Una calu-i luá
Și in grajd că il băgá,
Alta de mână il luá
Și in casă il băgá,²
Er a treia scaunu-i da
Și cu vin bun il gostiá,
Pân' Român se pridăgea,³
Vesel er toți se gostiá.

Apoi adauge lăutarul :

Să ve fie de folos,
V'am cântat cântec frumos ;
De cinsté voue ve fie,
Voi ómeni de omenie
Și plata să mi se șcie,
Un ciocănel de răchie.
Decă nu mi-i de vin,
Să nu am la mórte chin,
Dar decă nu nici de vin,
De barem⁴ o groșițioră,
Să o dau la muerióră,

¹ Alergá.

² Il incalcá.

³ Violetă colóre.

¹ Dumică, dimică.

² Ducea.

³ Linișciá.

⁴ Cel puțin.

Să o pună la cheptóre,
Să me ia pe brățişóre.
Frunză verde şoloriă,
Voi toţi ómeni d'omenie,
Băgaţi mâna 'n buzunar,
De scóteţi câte-un criţar :
Frunză verde de feraş,¹
Daţi la acest lăutaş,
Frunză verde leoştean,
Lui Iosif dela Maidan ;
De veţi da un criţarel,
Ve mai cânt' un cânticel,
De v'o fi mai drag de el.
Eu me laud cu cântecu,
Ca cal bun cu trépetu,
Ca lupu cu fugetu,
Ca ginere la socríe,
Cât apucă, atâta 'mbucă,
Cât mi-ş prinde,
Atâta vinde,
Ca vulpiţa cu codiţa,
Când apucă pe përiu,
Face códă curcubeu.
Şi chinesu o vedé,
Pe vulpiţa mi-o puşcă
Ş-o ducea la fibireu,
Scăpá chinez dela reu ;
Şi me laud cu cântecu,
Ca fetiţa cu pertiţa,
Când o face şi nu-i place.
Şi-o face pe-a doua-órá,
Cine-o vede o să móră
Ş-o chirneşce² pe cosiţa
Şi apucă pe uliţa,
Cin' o vede o sughiţa.

Culésă dela Iosif M. Căzámir din Maidan de

Aurel Iana.

Niculiţă micu mamií.

— Poveste. —

A fost odată când a fost, că de n'ar fi fost, nu s'ar povestí. A fost odată un om şi avea trei ficióri, şi aşá erá de sárac bietul om, de nici odată nu avea să mânance până ce se săturá cu toţi. Décá ar fi lipsit numai unul dintre ei, atunci ar fi putut câştigá atâta cât să se sature cu toţii. Ca să nu mai intindá toţi din grumađi, a socotit să trámítá pe unul din trei ficióri să se bage slugá.

Dar uitam să ve spui, că ei erau din împărăţia împératului verde, şi satul, din care erau ei, erá aprópe de satul împératului, adecá de satul in care şedea împératul.

Impératul verde a fost avut o fatá singurá. Pe fata acésta a împératului a fost blástemat-o o vrăjítóre, de s'a făcut din ea o pociturá de om, de numai când auđi de ea, pare că te prind frígurile. Avea un cap, nu şciu cum să spui, dar gura i erá ca la un porc sêlbatec şi din ea eşiau nişte dinţi ca secerile. Trupul incolo i erá ca la ómeni, numai mânilé erau ca la un urs, cu nişte unghi fereşce Dómne, şcúí cole o mirázanie pusá in picíóre. Şi erá legatá să stee sub pragul unei biserici părăsite, până când va fi cineva harnic s'o scótá şi căruia dihania să nu-i pótá face nimica. Dar nu erá lucru uşor a o puté

scóte, căci pe lângá aceea, că numai de te uitai la ea, şi se făcea përul măciucá in cap, erá şi tare ca un smeu. Mulţi voinici s'au cercat să o pótá scóte, dar de toţi s'au ales nimica, căci pe care cum il apucá mirázania il făcea tot múi şi făráme. Şi totuş mulţi cercau, căci de erá careva harnic să o scótá, căpétá dela împératul fata de muere şi împărăţia de jumétate, şi apoi a fi ginerele împératului e frumos lucru.

Aşá de reu a fost blástemat-o vrăjítóreá, şi de ce, rogu-te, pentru că nu a vrut împératul să o dee de nevéstá unui ficior de craiu, care erá slut şi urít, de gândiai că e frate cu dracu. Şi apoi ea, ce spui de fatá, gândiai că-i ruptá din sóre, şi tot să facá din ea aşá minune ?!

***

Dupá cum v'am fost spus, omul cel sárac ş-a trimis pe un ficior să se bage slugá, şi apoi de bună samá puteţi socotí, că pe cel mai mare l'a trimes. A umblat bietul ficior multá cale, împărătie, ca Dđeu să ve ţie, ca să-şi pótá căpétá vreo lefterie ; dar par că erá lucru necurat, nicáiri nu a putut da de ceva. A ajuns in satul împératului şi a întrebat de-a rëndu pe la toţi ómenii, dar nimic. Ce a socotit : » me duc la împératul să ved ce va fi.«

Nu a apucat bine a intrá in curtea împératului şi s'a şi intêlnit cu el. L'a rugat să-i dee vreo lifterie, Impératul i-a spus că nu are ce-i da, şi numai după aceea pe când bietul ficior se grábiá să éşá din curte. i-a venit împératului in minte fata şi strigá după el : Měi, ficiorule, hai indárêt. Ficiorul se inturná, socotind : taci că-i trebá.

— Dá-mi o palmá, — i đice împératul.

N'ar fi făcut una ca aceea bietul ficior pentru totá lumea şi mai bine s'a intors acasá.

Dupá ce a ajuns acasá, a inceput a povestí tatálui şi fraţilor sei, cum a umblat el şi cum n'a putut să-şi capete stápan şi despre intêmplarea cu împératul verde. Nu apucá să-şi gate poveştile, când ficiorul cel de mijloc đice : Me duc eu acum, să ved eu, ce voi páţi. Dar par că erá făcaturá, căci đeu acesta atâta a umblat, de nu a mai avut mult, până ajunge la marginile pámêntului şi stápan tot nu ş-o putut căpétá. A mers şi el la împératul verde şi tot aşá a páţit ca frate-sau.

Dupá ce a ajuns acasá, a spus şi el ce a páţit.

— Měi, da ce să fie cu împératul verde, de pe amêndoi v'o rugat să-i daţi palme, — đise Niculiţa puiul mamií. Me duc şi eu, şi de va đice împératul să-i dau palmá, aşá-i şterg una, de-i fuge gura la urechie.

— Ba, tu să nu te duci, — đise mamá-sa, căci fără tine ce m'oi şci face.

— Ba să me laşi mamá să me duc, că pare că eu ved că eu voi ajunge un mare bine.

— Du-te, du-te, numai s'ai grige să nu faci vreo trântá, şi apoi să-ţi remáná ósele pe acolo.

— Taci, mamá, nu mai coghí a reu şi lasá-me să plec, că şi aşá până acum nu m'ai pe lásat să me depart de dta nicáiri, şi nu-ţi fie frică, că nu voi páţi nimicá până ce mai am un Dđeu, carele şciu că me ajutá.

Şi făcú o cruce şi đise : Dómne ajutá ! » Şi plecá. Se duse oblu la împératu verde şi il rugá să-l bage slugá.

— Te bag, — i đise împératul, de-mi vei da o palmá. Nici nu apucá împératu să-şi gate vorba şi aşá palmá fi lipi, de se inturná ca o gáiná bétá.

Intr'un târđiu, căci abíá, abíá s'a putut desmeteci împératul, i đise :

— Sluga mea să fii, ba să dee Dđeu şi mai mult. Cum te chiamá ?

¹ Fag.

² Indrêptá.

— Niculiță.

— Auzi, măi Niculiță. Eu am avut o fată așa de frumoasă, de gândiai că tot de ea a stat Dzeu să o facă să nu mai fie alta în lume ca ea. O babă spurcată a fermecat-o cu vrăjitori de a ei, de s'a făcut din ea o minune ne mai pomenită. De vei fi tu harnic să o scoți din biserică aia pustie, căci acolo a aședat-o baba, ț-o dau ție de muere și împărăția de jumătate.

— Me duc, innălțate împărate și o scot de-mi va ajută Dzeu. Se sătură bine și-și luă cu el biblia aia cu 32 de foi ca să-i mai trecă de urit, răsfoind-o și se duse în biserică. Până când a ajuns și s'a aședat bine în biserică, a innoptat cum se cade. Mai căscând, mai adormind aude, că bat doespredece ciasuri și încă lui nu i s'a întemplat nimic, nici nu a vădut nimic.

Ecă numai, că cum o trecut mieđu noptii, aude ceva, socote el că prin podul bisericii, și ecă un ânger vine la el și începe a vorbi:

— Să aibi grige, că cum trece un cias după mieđu noptii, esă mirăzania de sub pragul bisericii și simte că este cineva în biserică și vine de-auna la tine să te facă tot mi și fărâme, dar tu de-acum să te pui în strana dréptă și de acolo să nu te miși. Și du-te. Ânger nu mai eră ca în palmă.

— Bagsamă dela Dzeu e aceea, ca să n'aibă minunea putere în strana dréptă, își dise Niculiță, eu voi face cum a dis ângerul, și se aședă în strana dréptă.

Cum a trecut un cias după mieđu noptii, a început a se clătina totă biserică de gândiai că se va alege nimica de ea, și esă mirăzania.

Bietul Niculiță așa s'a fost infricat, de să-l fi întrebat cum îl chiamă, de bună samă nu șcinea să spue. Și cum să nu se infrice când vede el o așa minune?

— Pfu ha, er pute a om p'aicea și iese de-a una cătră strana dréptă, numai să mi-l toropescă pe bietul Niculiță, dar n'a avut ce face, căci în strană nu a putut intră și a cătat să-i dee pace lui Niculiță. A mai umblat ea cât a mai umblat și s'a întors la locul ei.

Cum a perit mirăzania, er veni ângerul la Niculiță și-i spuse, că peste un cias er va eși, dar el să se pună în strana stângă și nici hăbar să n'aibă și se duse.

Când eră trecute doue ciasuri, ecă numai mirăzania și o taie cătră strana dréptă, socotind: acum de bună samă e al meu, și a ei și eră de eră Niculiță în strana dréptă, dar el eră unde i-a spus ângerul să stee. Umblă mirăzania cum umblă trăsniu prin biserică, dar când se apropiă de strana stângă și vré să-l apuce pe micu mamii, atunci hușdup pe spate, de năcaz și de turbată a început a scrișni în secerile pe cari le portă în gură, de gândiai că toți teslarii din lume au început să-și ascută firezele. Și nu a avut încătrău, că bagsamă i s'a gătat puterea, a trebuit să se întorne de unde a eșit.

Cum a intrat sub prag, ecă numai er ângerul. Vine la Niculiță și-i dise: de doue ori ai scăpat întreg, de vei scăpă și acum, apoi ađi mâne vei jucă la nunta ta. Numai să bagi bine de samă la ce ț-o spune eu, apoi de bună samă scapi. Ca peste un cias de vreme eră va eși și atunci are putere să umble peste tot locul. Când a audit asta Niculiță, nu alta, fără gândiai că-l scutură frigurile, așa tremură. Ângerul a băgat de samă și să fi fost ca unul din noi, de voie de nevoie l'ar fi rîs pe micul mamii până acum, de frica care l'a cuprins. Dar ângerul e ânger, nu e ca ômenii, îi dise lui Niculiță: ție să nu-ți fie frică, să te pui după ușa stângă a altarului. Ea va veni să te caute în strana stângă, apoi va socoti că de buna samă ești în strana dréptă și va merge să

te caute. De acolo va veni să te caute în altar, pe unde, dela Dzeu e aceea, să nu pôtă umblă fără numai incet, tu să eși și iute să te jai și să te viri în copârșeu și să-l inchiđi pe tine. După ce vei ajunge acolo, apoi tu ești mai tare ca ea, decă nu-i vei deschide, ce să nu te pună pécatele, că dintr'odată te face pulvere și cenușe. Vei auzi-o cum se vaetă și cum se blastemă, apoi când vei auzi că dice: Dômne, Dômne ce s'a alege de mine, ôre de ce nu esă omul acesta, atunci să șcii că puterea ei s'a sfârșit, nu va mai puté să facă la nime nimica. Dar afară tu tot să nu eși, că ea așa va fi de schilodă și de urită, de s'o veđi până-i lumea nu ai mai dice muere. S'o lași să se mai vaiete, până când te va strigă pe nume și va dice: eși că tu numai dintre toți ômenii ești vernic să-mi đici muerea mea.

După ce le-a audit acestea, eră ș-o venit în ori Niculiță, ba ce voie a căpêtat, de după ce s'a depărtat ângerul, tot jucând s'a dus până ce s'a aședat după ușe.

Numai într'un târđu er esă minunea, dar bagsamă din voia lui Dzeu, nu mai eră așa turbată și umblă mai domol prin biserică și par că cu frică se tragea de ici până colo.

Și chiar așa s'a întemplat, după cum i-a spus ângerul. L'a căutat pe puil mamii Niculiță prin strana stângă, apoi prin cea dréptă și când a intrat în altar, atunci Niculiță odată a luat-o prin biserică și până bați în palmi a fost în sicriu.

Când a vădut minunea una ca asta, gândiai că o mușcat-o un șerpe, așa s'a infricat și în doi pași a fost la sicriu. A apucat sicriu în ciolane, apoi trîntitu-l-a, strînsul-a, cercat-a să-l deschidă, dar tôte în deșert. Decă a vădut că nu are ce face, a început a se vâietă și a urlă de gândiai, că e perirea lumii. Chiematul-a, strigatul-a pe Niculiță, dar el așa tăcea de gândiai că el până nu i-a venit vremea, a trecut în lumea cealaltă. Decă a vădut că nu mai are încătrău și după ce i s'a sfârșit totă puterea a trebuit să strige în urmă ceea ce bagsamă eră scris să strige: eși dragul meu, Niculiță, că numai tu dintre toți ômenii ești vernic să-mi đici: muerea mea.

Atunci de abiă s'a desmetecit Niculiță și a auzit-o, și după ce i-a spus ângerul a eșit. Să fi vădut apoi bucurie și veselie ce mai eră prin biserică, de amêndoi ș-au fost uitat de ei. Apoi s'au aședat în o strană și au început a resfoi la cele treiđeci și doue până ce s'a făcut điuă.

***

Impêratul cum s'a sculat, îndată a dat poruncă la doi curteni să mêrgă să adune sfărmiturile acelea de carne și de ôse cari vor fi prin biserică, că el socotiă, că de bună samă și de Niculiță se va fiales nimica, ca și de toți ceialalți cari au cercat să-i scôtă fata.

Au și pornit îndată acei doi ficiori și după ce au ajuns la biserică, s'au uitat pe cheia ușii și au vădut pe Niculiță și pe fata impêratului jucându-se de-a cărțile.

Până bați în palmi, au fost amêndoi îndêrêt la impêratu și i-au spus. Dară într'un târđu de abiă l'au pûtut face să credă. A poruncit de a pus patru cai la o căruță frumoasă și chiar el s'a dus după ei.

Apoi după ce au ajuns acasă, să veđi dragă Dômne, ce ospet au mai întins, de d'ala fel de om nu a putut vedé. Pe tôte nêmurileși le-a adus acum la el și din toți tot domni mari a făcut. Pe tată-seu l'a pus mai mare peste totă curtea lui, și pe frații sei pe amêndoi i-a făcut ghinărari. Și m'am suit pe o șe și v'am spus-o așa.

Badea slugă și măreț?!
N'are la ce se mări,
Că n'are grădini cu pruni,
Numai clopu cu peuni;
N'are grădină cu pene,
Numai clopu cu petele;
N'are plug cu patru boi,
Nici suman de pe-a lui oi!

(Incheierea va urmă.)

Ion Pop Reteganul.

La gânduri!

Gândurilor! până unde veți veni cu mine încă,
Unde e isvorul vostru, și sfârșitul unde-a fi?
Nu-i destulă amăgireă până ați? cum aș dori
Să-mi dați pace, să fii stâncă!

Voi v'ați legănat cu mine, și mi-ați amăgit speranța
Și prin lumea de iluzii m'ați furat încă de-atunci;
Numai eu știu câte lacrimi am vărsat și câte munci
In o țî se nasc in suflet, și ce-amară e viața!

Încă de copil — pe frunte-mi ați hrădat a vostre urme
Și-i demult — astăzi pe frunte-mi urmele-s curate dungii,—
Nu-i un loc in lumea-acăsta ôre ca să poți să fugi,
Să te-ascunzi de tine însu-ți: ôre nu-i un loc in lume?!

V. B. Muntenescu.

Cultura, cărțile: „Corvina“.

— Tractat istoric-literar. —

IV.

Pecând am început a me ocupa de acest studiu și continuu a publică rezultatele obținute — din punct de vedere istoric-literar, unele foi chiar și dintre cele politice ale noastre au început și ele a atinge cestiunea culturai maghiare și resp. a misiunii culturale, ce-și arôgă domnii maghiari dela putere, din punct de vedere politic. Nu-i vorbă, și acele foi, decă vor tractă cestiunea retrospectiv, vor trebui să ajungă la acelaș rezultat, întocmai precum acest al meu studiu, având a se estinde asupra trecutului, și a esamina in connex cestiunea, n'a putut face să nu arunce ici-cole câte o privire și asupra evoluțiunilor politice, cari mai vârtos ilustră și marchiează gradul și tendința de cultură a celor din fruntea țerii, acelor ce propriamente croiesc sôrtea țerilor și popôrelor.

Pentru acei politici, fie din a noastră, sêu din a domnilor maghiari taberă, simt necesitatea d'a formulă și anticipă aici unele baze și tese, ce reeșă din studiul meu continuat numai încă un pas mai departe, adecă până cam cătră mijlocul secolului presente, și cari baze și tese vor dovedi raportul politic, dar și logic, dintre cestiunea domniei politice și cestiunea culturai unui stat, și vor invederă, că — de cultură nici nu poți vorbi serios, fără a atinge politica — chiar ca factor, și — vice versa.

Eu — n'am definit dela început conceptul culturai și respective al civilizațiunei in stat, presupunând că — astăzi abia mai pôte să existe om ce numără între cei culți, care să nu știe, că ce va să dică acest cuvânt, că o cultură nu consistă numai din multă carte in cap, sêu din mulți ômeni cu multă

carte, cum și-a inchipuit acesta marele Széchenyi, firește in conformitate cu intunericul ce domnia chiar și pe timpul seu in căpătinele domnilor conaționali ai sei, ci — că pe lângă carte, mai multă sêu mai puțină in capete, se mai cere și încă esențial, desvoltarea și dotarea inimilor cu așa numitele atribute ale ei, pe cari creștinii le-au numit »virtuți creștinești«, er filosofii — »simțimente nobile«, precum sânt: simțimentul umanității și dreptății, al toleranței și iubirii, al onôrei și adevărului — față de totă ființa omenescă, special față de cei mai deaprobe ai nostri, de cei dintr'o familiă, casă, țeră, monarchia cu noi, ba până și de animalele nôstre casnice!

Ei bine, asemenea cultură, sêu tendință pentru cultură, prin intreg evul așa numit mediu — nu găsim de loc nici la domnii maghiari, și nici la stăpânitorii celorlalte țeri și popôre. Dela reformațiune încôci vedem — par că niscari porniri, dar greoe, sficiose, puțin determinate, cam ca pasul rătăcitului prin intuneric, dar inaintarea tocmai de aceea nu sporește, progresul — remâne aproape nul. Și decă este vorba de o aparițiune mai pronunțată in această privință, apoi la noi asemenea abia putem constată cătră capătul secolului al XVIII-lea, după resbôiele cu Prusia și in consecința scurtei, dar până jos in bordeiu și colibă pëtrunșeterei și încălșitôrei lumine, emanate ca dintr'un sôre din marea minte și și mai marea inimă a împêratului Iosif al II-lea! Mai pregnantă inse a devenit această aparițiune — după lungile și fatalele resbôie cu Franța, in urma revoluțiunei dela 1789. Este ca și cum din acea revoluțiune, care nu fără causă se dice cea mare, ar fi eșit parola imperativă: »Luminați-ve popôre prin învățatură, nobilați-ve prin virtuți inimile, clasificați-ve prin deprinderi și arte, muncă; intr'un cuvânt: civilisați-ve!

Și-au pornit mai înteu și mai resolut inainte — multele state mai mici și mai mari din Germania, rivalisând principii și ministrii lor cu supușii lor; a urmat mai târșiu și Austria, Ungaria, resp. domnii maghiari — cei din urmă. Dar aceștia abia porniți au și rătăcit, au rătăcit și cu mintea și cu inima, și rătăciți se învêrtesc până astăzi intr'un fatal cerc vișos! precum vom vedé mai la vale și precum neapêrat, ca lacreme notat va fi acesta in paginile istoriei!...

Din tôte cele atinse și dovedite despre mișcămêntul cultural, reeșă invederat:

1. Că prin tot trecutul mai vechiu, cuceritorii și stăpânitorii țerilor și popôrelor, fie fost ei domnitori individuali, sêu familii și caste asociate și organizate pentru acest scop, misiunea și resp. politica culturală — nici n'au cunoscut, nici n'au implinit. In acest punct — domnii maghiari ai nostri intru nimic nu se deosebesc de ceialalți despoți și olicharchi.

2. Că, de indată ce mai târșiu, prin evoluțiunile istorice, ideea, sêu și numai ceva asemenea aspirațiune de cultură s'au ivit afară din barierele clasei domitôre, stăpânitorii țerilor și popôrelor au adoptat și exerciat deadreptul politica anticulturală. In această privință ai nôstri domni s'au deosebit intru atâta de cei de prin alte țeri, anume despre Apus, că au perseverat in resintință contra culturai mai lung și mai aprig, și acesta chiar in a lor și a țerii lor mare daună, precum astăzi ei enșși — cându-se o mărturisesc.

3. Că atunci, când forțați de curentul evenimentelor, domnii nôstri maghiari au adoptat și proclamat politica culturală, — ceea ce s'a întemplat in decursul pătrarului al doilea al secolului nostru, — ei totodată fatalmente au argumentat și enunțat o condițiune și resp. restricțiune, ce dovedește că — nu numai nu s'au europeisat încă, dar nici n'au capacitatea d'a se

europisă și civilisă în adevăratul înțeles al cuvântului, și care argumentațiune și restricțiune sună :

»Patria noastră, identică cu esistența noastră, — nota bene, vorba e tot numai de domni maghiari, de cele deșce mii deasupra, — prin întreg trecutul nostru d'o mie de ani, identică fiind cu dominațiunea noastră, ér cultura generală, serios promovată, ducând sigur poporul întreg, miliónele, la lumină, emancipare și fortificare, așa dară și elementele séu popórele de altă limbă, alte simțimente, (cari, precum știut este, constituiesc marea majoritate în țările ce noi le considerăm de ale noastre și voim să rămână în veci ale noastre;) prin asemenea cultură generală deci prevădându-se ca posibil, ba ca sigur pericolul d'a perde noi — la un viitor apropiat dominațiunea noastră peste acele popóre, dominațiunea noastră identică cu patria noastră: întru interesul conservațiunei noastre proprie, identice cu dominațiunea noastră, identică cu patria noastră — (»a ratióne status«, »salus reipublicae suprema lex«,) — îndreptățiți ba chiar datori sântem, a ne îngriji, ca prin cultură să luminăm și fortificăm numai pe al nostru maghiar popor, pentru ca cu al aceluia ajutor să ne asigurăm esistența, identică cu patria, identică cu dominațiunea noastră pentru veciă peste țările și popórele străine, remase și resp. prin maiestria politică ținute în jugul orbiei.

De aci, din această fatală tesă și raționare, la aparință în mod plausibil logică, dar din punct de vedere psihologic, moral și umanitar — absolut greșită, a derivat trista situațiune de astăzi a culturii în patrie, a culturii care se propagă prin o Academie de științe, una de arte, doue universități, mai multe Academii speciale, aprópe 200 de licee, gimnasil, școle civile și reale și vr'o 16 mii de școle normale și rurale etc. etc. și prin mii de cărți ce se tipăresc și retipăresc, și prin mulțime de teatre maghiare, ce se subvenționează pe față și 'n ascuns, — spor pe calea adevărat culturală nu se vede și — nici nu se constată, ci la ivelă ésă numai lăcomia după avere, după domnie, după viață în plăceri și lucs, această lăcomie, cu tóte consecințele sale naturale! Și această din simpla cauză, că acestei culture unilaterale: lipsește simburile nutritor și ridicător de suflet: cultura inimelor, moralitatea și umanitatea în cari propriaminte consiste valórea culturală a omului, pe când la noi mult dresura se operă, a cărei destinațiune ar fi propriaminte pentru animale!

Și acea fatală tesă, fiind că ea în politica consecințelor ei naturale formeză un monopol la tóte faforurile și beneficiile vieții publice — pentru rasa maghiară și pentru tóte sfărîmăturile străine speculative, rafinate. ce se identifică cu ea, — lucru pré firesc că — ca un venin dulce s'a înghițit de întreg corpul național a domnilor maghiari, intrându-i iute în sânge și infectându-i corp și spirit; de unde apoi acel corp perdându-și capacitatea d'a se orientă, a devenit tocmai bine preparat d'a produce situațiunea: frecările, certele, urele, persecuțiunile și permanentele nemulțămiri și instrăinări naționale și — aprópe desperațiunea celor puțini, sinceri și luminați patrioți, căți în această confusiune babilonică și-au mai conservat în pept busola moralității, d'a vedé odată această țără, această patrie a popórelor — adevărat cultă, adevărat încheată prin încredere și iubire reciprocă, adevărat prosperă și sigură!

E drept, că cestiunea strict luată, cade în domeniul politice de stat; dar prin această ea n'a început a fi eminamente culturală. Căci — proprie vorba e, de adevăratul progres în luminarea minților și moralizarea inimilor cetățenilor statului, și de — pedecile ce întimpină și rătăcirile ce i se aduc prin greșita dirigere și influință de sus dela putere.

După ce în trăsături principale am caracterizat acestea, aici deja pot să pun întrebarea: Astfel, cum este ea, cultura, cum se cuprinde și se face ea la noi, prin combinațiunile, înțelepciunea, și peste tot puterea și valórea domnilor noștri maghiari, póte-se cugetă și admite, ca ea să fie posibilă, calificată, d'a se estinde și d'a face cuceriri, întru folosul umanității și special al Europei civilizate, peste marginile țării, printre popórele mai puțin culte și civilizate ale Orientului?

Cu alte cuvinte: Póte acest stat al nostru, așa cum este și se conduce el în intru de domni maghiari, să aibă și să împlinescă o misiune culturală-civilizătoare asupra Orientului?

Cum am arătat mai sus, cultura la noi, decum a început ea a se recunóșce de politică a statului, eschisivă croindu-se numai în limba maghiară, adecă pentru maghiari și chiar definită fiind de — cultura maghiară națională, — această stând d'o parte, ér de alta — că domni maghiari la sine acasă nici nu vor să învețe limbele, nici să șcie ceva de simțimentele și caracterele naționale ale popórelor inrudite cu cele din Oriente, — în față cu cunoscutul și recunoscutul fapt, că în întreg celalalt Oriente poporațiune maghiară, cu cunoștința limbei maghiare nu există: las énsiși domnilor maghiari și isteților lor unelte dela condeiu să-și deé respunsul, carele de bună samă numai în acel cas va puté să nu fie negativ, decă va suná scurt; »Intocmai ca și de o mie de ani și până astăzi — aici acasă în patria lor, din Carpați și pân' la Adria!»

Asemenea respuns ar fi — ce e drept, fórté dureros pentru noi, și d'opotrivă rușinos pentru secolul culturii generale; dar ar fi unicul posibil sincer, unicul care ar corespunde adevărului. Am dori, dar nu ni e permis a tractă și a esaminá mai de aprópe, în întregă valórea sa intrinsecă, căci ar trebui să pășesc afund pe terenul politic, ceea-ce aici în acest prețuit organ nu se póte. Deci renunțând la imposibil, voi să-mi continuu studiul, cercetările, constatările — în cadrul istoriei culturale, dar — în alt numer.

V. Babeș.

In vis.

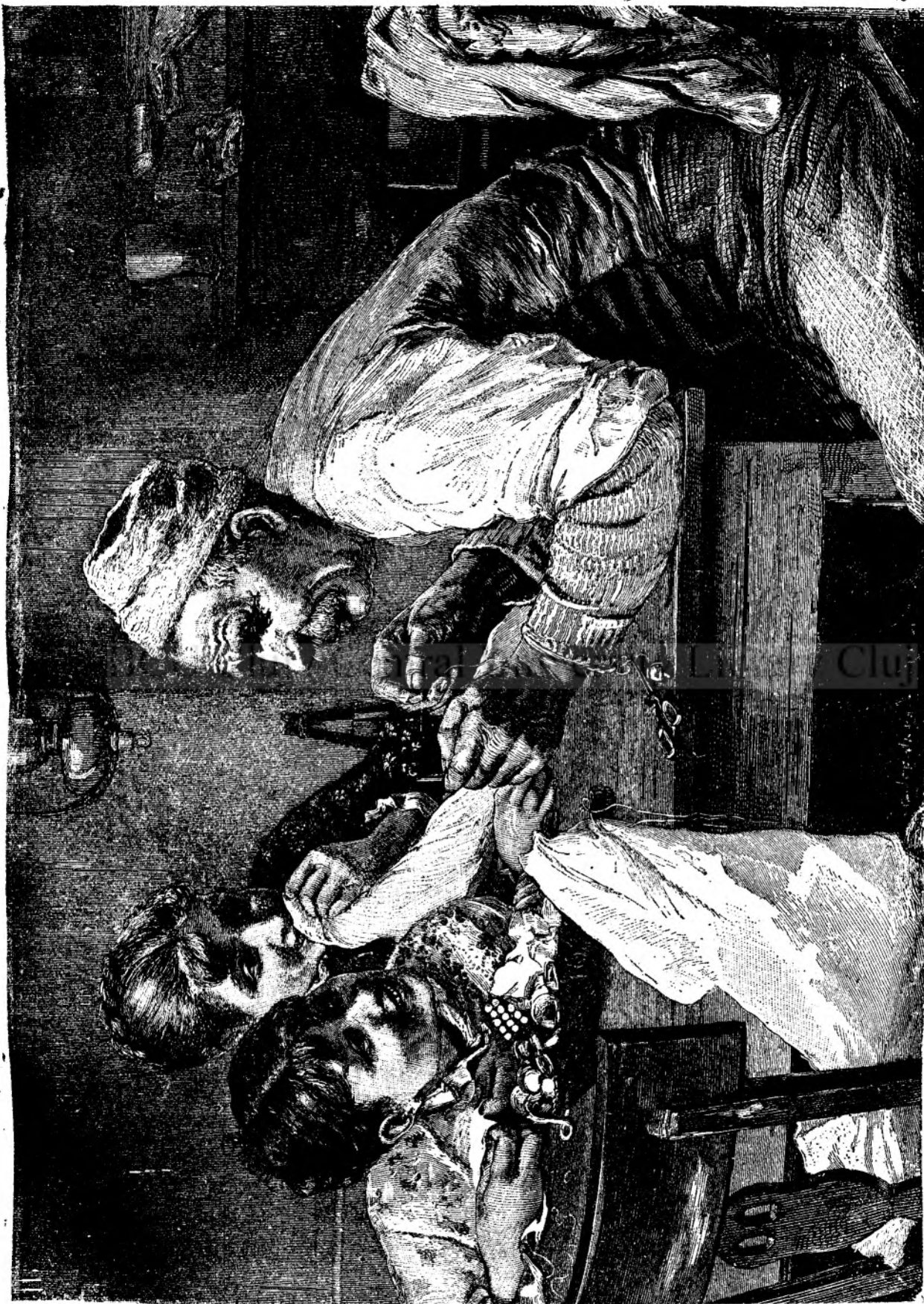
In vis te-am vést al meu iubit,
Părea că 'n cale mi-ai éșit,
Și gingaș mâna mea mi-ai strîns
Și mi-ai suris și mi-ai suris.

Ș-atunci așa ferice-eram,
Că lumea nici n'o mai priviam,
Ci singur numa 'n ochii tei,
Priviam cu drag, priviam la ei.

Și mi-ai șoptit incetșor
Cuvinte dragi, stérnindu-mi dor,
Și eu nimica nu ți-am đis,
Numai am plâns, numai am plâns.

Și când erá ca să-ți vorbesc,
Peri al meu vis ángeresc,
Și m'am trezit în peptul meu,
Cu dorul teu, cu dorul teu.

Elena Lupan.

CURTENIA NEREUȘITĂ.

Greceam des pe ulița aceea... cu séu fără plăcere, treceam, fiind că pe acolo îmi eră drumul ce băteam în totă ziua de mai multe ori, un drum plăcut pe care dela Sfânta Marie și până la Crăciun l'am bătut mereu și pe care nu știu de l'oi mai bate vreodată... atât de des!

Lumea me luase la ochi, și cercul cunoștințelor mele spunea o grăză de nostimade, și făcea o mulțime de glume hazlii pe socotéla dragostei mele pentru Victoria. Zădarnic cercam eu să le explic că cele ce se vorbeau se potriviau tocmai ca nuca 'n părete, înzădar căutam să le spun că lumea gândurilor mele nu se mai potrivește cu astfel de copilării, că am trecut de 18 ani când eram în stare să visez și deștept. Totul eră de prisos:

— Ce treci totă ziua pe sub ferestrele ei?

— Până nu faci foc, nu ese tum, îmi respunea lumea, fără să se gândescă că fum ese și din gunoie.

Țilele treceau cum trec toate țilele, acelaș drum scurt și monoton îl băteam mereu... năcăjit că nu șcieam când am să-l isprăvesc... lumea gândurilor mele se micșorase de tot. Vedeam puținele mele iluzii risipindu-se... de, »pentru că nu e cum vra omul, ci cum dă Domnul«... Eram năcăjit... și vremea urită îmi amăria sufletul mai tare...

Și de câte ori treceam pe sub ferestrele ei, o vedeam în totdeuna: frumoasă, veselă și riđetóre și în totdeuna cu acul în mână. Se uită după toți cu niște ochi aviđi, ar fi vrut să citească în sufletul fiecăruia: O! la optspredece ani firea femeiescă e atât de dori-tóre, și fantasia atât de puternică, încât cu greu le poți pricepe cu mintea... Abiá a deschis ochii în lume... și ar vré să șcie... trebuie să șcie o mulțime de lucruri, pe care totă lumea le cunoșce și de care ea, ici côlea a auđit numai vorbindu-se. Simte și simte mult, dar nu șcie lămurit ce. Cine n'a avut ocașie să înșire »câte verđi și uscate« unei fete de optspredece ani, și n'a băgat de samă cu ce atențiune și curiositate ascultă când i vorbești lucruri abstracte, teorii despre sentimente și simțiminte? La optspredece ani femeia e naivă... pentru ca mai târziu să devină viclenă...

Din feréstră, Victoria privia pe toți trecătorii, cu acelaș suris și cu aceiași ochi cu cari se uită și la mine, critică mersul tuturor și în genere tot ce min-tea ei ar fi putut să critice, o vedeam câteodată făcând grimasuri și incolo nimic mai mult; ba pardon, lucră, și avea de lucru ceva delicat, unde trebuia să fie cu ochii fórte ațintiți asupra lucrului, avea să brodeze... și fiind că țilele de decembre erau mici și frigurose, și cam intunecóse din cauza ceței ce domnia peste oraș... trebuia să lucreze la feréstră... mai la lumină... și într'adevăr o vedeam lucrând... lucru misterios... pe care îmi vine să-l asemén cu al meșterului Manole dela mănăstirea de Argeș: ce cosea ziua și descosă nóptea, căci șapte săptămâni și mai bine a tot brodat și n'a mai isprăvit cât am petrecut eu acolo.

Vrënd nevrënd, în toate țilele vedeam pe Victoria și trebuia să rid și eu împreună cu ceialaltii de glumele făcute pe sama dragostei mele pentru ea, dragoste (cu silă numai de gura lumii...) la care decă m'aș fi gândit vre-odată, póte numai la plăcerea unei clipe ce o oferă naivitatea unei ființe timide și neesperte. Incolo nimic mai mult... dragoste, iubire, amor, sânt lucruri grele de priceput și pe care eu le-aș boteză: flécuri... copilării, ca să le póta pricepe mai mulți.

Mi se dete prilej să cunosc, să-o vėd mai de

aprópe, să-i vorbesc și să-i aud glasul... și remăsei în convingerile mele, ba me convinsei mai mult că mai tóte femeile sânt plăsmuite după acelaș chip: ușurele, sburdalnice, sangvinice și curioșe peste măsură!

Mi-a spus că și-a terminat studiul în pensionatul »Ventier«, că-i place a ceti romane nemțești, că cea mai mare plăcere ce are véra când face excursiuni e să prindă raci, că adóra pe poetul Lenau... și i-ar plăcé și Eminescu, și ca diletantă i place să jóce pe scenă rolul de amoreză!.. Atât.

Puțina vreme ce a trecut de când am plecat de acolo, mi se pare o eternitate... Victoria a ramas acolo, și tot acolo au ramas și gândurile ce mi le sugerase lumea... De aceea când me uit prin feréstră și vėd vėntul cum isbeșce plóia în gémuri... și când câte un crámpei de gând îmi turburá melancolia și me face să me mai duc cu mintea inapoi, zimbesc... și dic: *copilării!*

Ioan Lostun.

Domnul Mayeux.

— Nuvelă de Jules Claretie. —

I.

Fost de mult. Adesea ori îmi pare c'au trecut și o sută de ani de când — la 1830 — pe stradele Parisului luptă poporul; glónțele fluerau, s'audea bubuitul tunurilor și mulțimea cădea grămadă în strade. Elvețienii și garda imperială se luptă, în Louvre, contra poporului care asediase acest palat.

Dar nu voi să fac istorie. Voi să descriu numai o mică întemplantare. Să-mi dați deci voe să ve presint pe eroul meu.

El este un bărbat grozav de urit: cocoșat, schimonosit în toate modurile posibile.

Se numeșce domnul Mayeux.

Densul petrecea în camera sa când revoluția din iulie infierbintă tot orașul. Decă îmi aduc bine aminte, locuia lângă biserica Auxerroi, St. Germain, și astfel a putut să vėdă fórte bine ce se petrece pe stradă, cum ómenii se omórá unii pe alții. A putut s'audă cel puțin, cum ei se impușcă, cum cad răniiți și se vaită cei ce trageau de mórte.

Di Mayeux se plimbă nerăbdător în sus și în jos prin odae, câte odată se opría pe loc, își incrunță sprincenile, lovia cu piciorul în pardosea, și dicea printre dinți: »Nenorociții, nenorociții!« Ore a inebunii? De ce să curgă sângele, de ce să se omóre? Să fie blăstemată ori ce revoluție.

Astfel vorbea domnul Mayeux singur singurel în odaia sa, gândindu-se că eșind afară în stradă, acolo póte să ajute pe vr'un nenorocit rănít. În corpul lui urít, schilodit, se adăpostia un suflet nobil. Nu stete deci mult pe gânduri, eși din cameră, și peste puțin se află în stradă, fără nici o armă.

Auđi strigătele de victorie a poporului și vėđu cum soldați cu pantaloni roșii fug în toate părțile. Abiá mai făcú dece pași și se pomeni inaintea sa cu unul din garda imperială. În děrétul lui, bărbați și femei, cari îl goniau. Bietul soldat fugia din toate puterile până ce ajungėndu-l un glonț, căđu jos la pământ. Domnul Mayeux îl vėđu când căđu și remase nemișcat. Mulțimea victorióasă voia să se arunce asupra lui, dar di Mayeux sări inaintea lor și apėrá cu corpul seu pe acela al soldatului, în care póte că nici mai eră vieță.

Inainte de bal.

Odaie mobilată elegant. La dreapta o mescuță de toaletă; la stânga o mare oglindă cu picioare. Pe mesă, pe divan și pe foteluri: cutii mari și mici, flori, mănuși, un entreu și altele.

Persónele:

Domnul,
Dómnă,
Cameriera.

Domnul: (Intrând.) Ești gata, scumpa mea?

Dómnă (dregându-și toaleta inaintea oglinzii mari): Numai decât.

Domnul: Dar tu mi-ai spus să comandez trăsura pe noue ore și étă c'au trecut dece.

Dómnă: Friserița e de vină, c'a venit târziu.

Domnul: Éráș ea?

Dómnă: Dar acuma n'am decât să-mi trag mănușile.

Domnul: Numai! Așá dară me duc să mai citesc »Tribuna«, astăzi scrie Slavici.

Dómnă: Nu fi nerăbdător!

Domnul: Nu sânt. Dar știu cât timp te costă trasul mănușilor.

Dómnă: Nu cred să afli a doua femeie, care să se mbrace mai iute, decât mine.

Domnul: Nu știu, dar până tu-ți face toaleta, eu m'aș îmbracă de dece ori.

Dómnă: Este ușor să se mbrace un bărbat, că n'are atâtea tóte ca noi femeile. Luați fracul și sânteti gata; dar noi...

Domnul: Bine, dragă, dar decă n'ai decât să-ți tragi mănușile, de ce nu începi?...

Dómnă: Aștept numai să vie cameriera, să-mi incheie nasturii...

Domnul: T-oi ajută eu.

Dómnă: Tu nu poți, căci ești cu mănuși.

Domnul: Étă le trag jos. (Își trage mănușile și le pune pe mesă.) Haid să-ți ajut. (Se apropie de ea.)

Dómnă: Lasă că tocmai vine fata.

Cameriera (intrând): Birjarul nu mai vré s'aștepte, că trebuie să ducă și pe alții la bal.

Domnul: Are dreptate. E mai bine de-un cias de când așteptă. Nu póte să-și pérdă paralele stând aici tótă nóptea. O să se ducă și nu ne-om căpétá altă birjă, căci acuma tóte-s ocupate. O să fim cei din urmă cari 'om sosi la bal.

Dómnă: Ș-apoi? (Camerierei.) Du-te și spune birjarului, că vinim îndată. (Cameriera ese.) Ce mai lucru mare! Tot e mai bine să sosim mai pe urmă, decât atunci când sala încă-i góla.

Domnul: De ce? Au nu-i mai plăcut să vedem când sosesc alții?! Așá mi-i de urít, când véd la intrare, că tótă sala își inhólbă ochii spre noi și ne critică.

Dómnă: Lasă critice-ne! Nu me tem de judecata nimenui.

Domnul: Ba dóră încă o provocii?

Dómnă: De ce nu? sânt tineră, am gust bun.

Domnul: Dar asta séménă a cochetărie.

Dómnă: Și tu numești cochetărie aceea, când o femeie are o toaletă nouă și vré s'o arate lumii. Dar atunci nu vei găsi nici una, care să nu fie cochetă.

Domnul: N'am timp să discut acuma cestiunea asta... Ci grăbește, rogu-te... Vino odată dela oglindă... Haid trage-ți mănușile...

Dómnă: La moment...

Domnul: (Își scóte ciasornicul.) Dece ș-un pátrar!... Și balul a fost anunțat pe 8.

Dómnă: Nerăbdător ce ești! Étă că-mi trag și mănușile. (Ia o mănușe și ncepe a o trage pe mână.)

Domnul: Par că-i mică mănușă aceea.

Dómnă: Contrar... E pré mare...

Domnul: De-aceea merge așá greu... Haid să-ți ajut...

Cameriera (intrând): De giaba i-am vorbit birjarului, a pornit.

Domnul: Poftim, n'am spus!? Bagsamă șcie și dénsul, ce va să dícă la tine »îndată« când te gătești de bal. Acuma cum ne-om duce?

Dómnă: N'ai frică, se va rentórce el... (Camerierei, întindându-i mână.) Mario, incheie nasturii!

Cameriera (incheiând nasturii.) Dómnă, multe trăsuri am vėđut trecénd pe dinaintea noastră la bal.

Domnul: Tótă lumea s'a dus, numai noi mai sântem acasă... Iute, iute! Nu mai aștept. Nu vreu să fim cei din urmă!

Dómnă: Étă că sânt gata. (Camerierei.) Mario, du-te și adă alta birjă.

Domnul: Poți merge, că n'o să mai găsești.

Cameriera: Eu am un — cunoscut. L'oi căută p'acela. (Ese.)

Domnul: Eu nu n'nteleg, dragă, că decă șci că ți trebuie atáta timp la mbrăcat, de ce nu te apuci mai degrabă! Eu sânt gata de mult și mi-i urít s'aștept atáta.

Dómnă: N'ai s'aștepti mult... Étă aud o trăsura... S'a oprit... Haid...

Cameriera (intrând): Am oprit o trăsura care tocmai trecea p'aici... Poftiți!...

Dómnă: Haid, iute, iute...

Domnul (zăpăcit își caută pălăria și n'o găsește): Unde-i...

Dómnă: Veđi că 'n cele din urmă tot eu trebuie să te aștept... Iute, iute, că se duce și birjarul acesta... Eu plec nainte... (Plecă.)

Domnul (găsind o pălărie, o apucă ngrabă.) In sfērșit!... (Plecă după ea și es toți grăbind.)

Cameriera: (Intorcându-se, dá cu ochii de mesă.) Pentru Dumneđu, domnul in graba mare ș-a uitat aici clapsul ș-a plecat cu pălăria ce pórtá acasă... Ba étă-i și mănușile!... Căt a grăbit pe dómnă să se gate iute, iute; dar dumnea-lui n'a avut să-și ia altele decât clapsul și mănușile — și și p'acestea le-a uitat aici... Grăbesc să i le duc!... O bărbați, bărbați! (Ese.)

Iosif Vulcan.

Copiii împératului Germaniei.

— A se vedé ilustrațiunea din nr. acesta. —

In nr. de astăzi al foii nóste presintăm portretele copiilor împératului Germaniei. Desemnătorul i-a grupat in mijlocul jocărilor lor, care totodă îi și caracteriséză.

Aceste jocuri ne arată direcțiunea militară in care sânt crescuți copiii familiei domnitóre.

Cel mai bic bate doba; cel de lângă el țintește un tun spre fórtăreța din fața lui, unde ocupă loc niște figuri in uniformă franceză, respundénd cu foc de puști.

Literatură și arte.

Șciri literare. *Dșóra Lucretia Suciu*, bine cunoscută de cetitorii foii nóstre, a adunat poeziile sale și le-a publicat intr'un volum. — *Di Emile Picot*, profesor de limba română la șcóla limbilor orientale

vorbite, din Paris, a publicat dîlele acestea o broșură intitulată »Les Chants des Roumains de la Serbie.«

Ruga dela Chiseteu, comedia populară cu cîntece și joc, de Iosif Vulcan, jucată anul trecut în Chiseteu la rugă și la Caransebeș cu ocaziunea adunării generale a Societății pentru fond de teatru român, a eșit de sub tipar și se află de vîndare în administrațiunea foii noastre. Prețul unui exemplar e 20 cr.; mai puține de 5 exemplare nu se expediază pe poștă.

Publicarea scrierilor lui Creangă e asigurată, căci — după cum aflăm din »Românul« — fiul repositului, dl căpitan Constantin Creangă, a și depus spre scopul acesta 900 de lei la banca națională din Iași. Intr'aceea la 2 ianuarie s'a ținut la Iași o întrunire în cauza acésta, sub presidial dlu Gr. Macri. Discuțiunea deveni mai interesantă asupra tipării bocacianelor lui Creangă; cei mai mulți au susținut publicarea acestora pentru scopuri științifice, ca una din părțile cele mai interesante ale folklorului român, făcîndu-se înse greu accesibile publicului prin urcarea prețului. În comitetul însărcinat cu publicarea au fost aleși dnii Xenopol, Alecsandrescu și Gruber. Comitetul acesta a și început să lucreze. S'au găsit manuscriptele dela mai tôte bucățile publicate, cum și ale începutului de lucrări inedite. În corespondență s'a găsit o scrisoare a lui Eminescu, prin care marele poet cere după indemnul dlu Odobescu, biografia lui Creangă. Dnii Alecsandrescu și Gruber se ocupă acuma cu clasarea hărtilor și manuscriptelor lui Creangă. Curînd dlor vor întreprinde cercetări pe la deosebitele persoane, cu cari Crengă a stat în legătură séu corespondență, pentru a-i face biografă.

Bibliografia lui Voltaire. Dl George Bengescu, secretar la legațiunea română din Paris, lucrează de mai mulți ani la bibliografia lui Voltaire. Nu de mult a scos la lumină volumul al treile, care conține numai poezii. Lumea științifică franceză urmărește cu luare aminte zelosa activitate a dlu Bengescu, Academia i-a conferit unul din premiile sale. Se pôte dice că dînsul ș-a făcut un nume nemuritor. Pré bine. Ne bucurăm și noi, vîdînd succesul atât de complet al unui român. Inse ôre dl Bengescu nu ș-ar fi putut găsi teren de activitate în literatura română?! N'ar fi fost ôre mai mare necesitate să fi făcut asemenea studiu asupra cutărui scriitor român?! Dsa a început să ne dea viața și activitatea lui Alecsandri; ne-am fi bucurat mai tare, decă am fi putut să constatăm acuma, că ș-a încheiat acésta lucrare. Avem noi ce lucră pentru noi, la ce să ne tradim pentru alții?!

Căilindarul studenților, pe anul 1890, întocmit spre folosul studenților de dl Iuliu Moșil, profesor la gimnasiul real din Slatina în România, a apărut acolo. Acest căilindăr, întîiul în felul seu, cuprinde afară de partea calendaristică, o mulțime de cunoștințe și lecture necesare pentru studenți. Căilindarul este întocmit pentru studenții din România și pentru cei dela noi. Prețul 60 cr.

Broșuri noue. Dl dr. I. Polysu a publicat la București: »Isvorul cu apă minerală alcalino bicarbonată și arsenicală din comuna Șaru-Dornei, plasa Muntele, județul Suceva.« — Dl E. Sava a scos de sub tipar la Focșani conferința sa destinată a se ține la Ateneul de acolo sub titlul: »Fond și formă.«

Reviste și diare noue. Colindul e numele unui nou diar umoristic, care va apăre în curînd la București. — Clinica, revistă medicală, redactată de dl dr. Asachi, a apărut la București.

Teatru și musică.

Concert și teatru 'n Oravița. Junimea română gr. c. din Oravița-română va arangia acolo la 2 februarie n. un concert însoțit de teatru în sala »Impăratul Austriei«, sub conducerea dlu Ioan Bogdan învățător gr. c., în favorul fondului corului vocal de acolo. Programa. I. Concertul. 1, Cîntec de primăveră de C. G. Porumbescu, cor bărbătesc; 2, Lume lume, cîntec popular, cor bărbătesc; 3, Țiganca, de Fr. Jenke, cor micst; 4, O rugăciune, de J. Chiricescu (duet); 5, Din șeșetóre, potpuriu popular de I. Vidu, cor bărbătesc; 6, Pepitant, cor bărbătesc. II. Teatrul. »Coroana Moldovei.« (Cinel-Cinel.) Comedie cu cîntece într'un act de V. Alecsandri. Persónele: Pitarul Sandu boer, Ioachim Iana: Smarandîța, nepóta lui, dra Maria Lazar; Tineuța, véra Smarandîței, dra Elena Lazar; Florica, tineră țerancă, dra Maria Măgurean; Graur, fecior boeresc din Moldova, Costa Vodă. Dame, țerani, țerance, lăutari. După producțiune joc.

Concert in Visag. Corul bisericesc gr. c. din Visag, comitatul Caraș-Severin, a dat în serbătórea Botezului Domnului un concert, urmat de dans, la care a luat parte poporul de acolo. Intîiul, după cum ne spune »Luminătoriul«, întemeiătorul corului, părintele Liviu Iancu, ținîndu poporului o cuvîntare, salutându-l pe acest teren. Apoi începî concertul, sub conducerea economului Ghița, cu următorul program: »Êtă ziua triumfală« cântată de corul plugarilor; »Țeranul fericit« poezia de Gesticóne, declamată de Iuliu Boldureanu; »Coroana Moldovei« cântată de corul plugarilor; »Cîntecul Măriorei« poezie de Petru Dulfu, declamată de Sidonia Boldureanu; »Cătu-i țera românescă« cântată de corul plugarilor; »Eu-s copilul de plugar« poezie de P. D., declamată de Petru Galia; »Deșteptă-te române« cântată de corul plug.; »Bóla cînepei« de Marian, declamată de Ion Ișgorean; »Hora Sinaei« cântată de corul plugarilor; »Tricolorul« cântat de corul plugarilor. Jocul s'a început cu »Călușerul« jucat de 8 plugari, precum și »Bătuta«; în urmă se dete avînt jocurilor țerănești »Ardeleana« și altele. Petrecerea ținî pînă în ôri de ôi.

Teatru in Agnita. Tinerimea adultă din orășelul Agnita în Ardeal a dat la 6/18 ianuarie o producțiune musicală-teatrală, cu un program bogat. În sfîrșit s'a jucat piesa: »Arvinte și Pepelea« de V. Alecsandri. Atît cîntările și declamațiunile, cît și represintațiunea teatrală au avut un succes deplin și au mulțamit pe tóți cei ce au fost de față. Jumetatea vinitului curat s'a dat în folosul școlarilor săraci.

Coruri noue de plugari. La Toracul-mic în comitatul Torontal s'a înființat la stăruința preotului gr. or de acolo Vasile Damșa și cu spriginul altora din clasa inteligentă un nou cor vocal, cu 60 de membri. — La Sinteșei asemenea s'a înființat un cor nou de plugari, sub conducerea învățătorului Traian Mihailovici și la stăruința capelanului Partenie Mateiu.

Ce e nou?

Hymen. Dl Octavian Lugoșan în duminica trecută s'a cununat la București cu dșóra Veronica Protopopescu, fiica dlu I. B. Protopopescu. — Dl Andrei Stroia și dșóra Fevronia Boer s'au cununat la 14/26 ianuarie la Homorod în Ardeal. — Dl Constantin Țeran, comerciant în Fabricul Timișorii, s'a logodit cu dșóra Iosefina Stark din Bobda.

Șoiri personale. Dl V. Alecsandri e cuprins de o bóla grea, care, după informațiunea diarelor pari-

siane, îl va împedeca de a eși din casă mai bine de trei luni. — *Dl dr. Iosif Turcu* a fost numit medic cercual al casei bolnavilor din Währing. — *Dl A. D. Xenopol*, profesor la universitatea din Iași, a ținut în duminică trecută acolo o conferință literară despre «Ideia romană în dezvoltarea poporului român.» — *Dl Iuliu Pușcariu*, elev absolvent al academiilor orientale, a fost numit elev consular.

Gazeta Transilvaniei ne salută cu aceste cuvinte: «Familia», vechiul diar beletristic-literar din Oradea-mare, al căruia redactor este dl Iosif Vulcan, a implinit cu finea lui decembrie 25 de ani dela înființarea sa. «De atunci și până acuma — ție redacțiunea acestei foi — chiar și în grele condițiuni de existență am stăruit neclintit să servim cu credință stégul culturii naționale, la care ne angajăram. Cu această devisă intrăm și în al doilea pătrar de secol al existenței noastre, răspândind iubirea lecturii române și poleind gustul culturii naționale.» — La înființarea sa în al 26-lea an de muncă pe tărâmul beletristic-literar, adresăm dlui Iosif Vulcan, meritatului redactor și întemeietor al acestui prim diar beletristic românesc din cöce de Carpați, sincerile noastre felicitări, dorindu-i și în viitor cele mai bogate succese pe tărâmul culturii noastre naționale, pe care muncește cu zel laudabil de atâta timp!»

Intrunirea agricolă ținută în comuna Gurariului de lângă Sibiu la 26 l. tr., precum aflăm din «Tribuna», a reușit bine luând parte cel puțin 300 de persoane, adunate și din comunele Poplaca, Orlaț, Seliște etc. Presidentul, dl Eugen Brote, bineventând pe cei adunați, luă cuvântul dl profesor D. Comșa, vorbind despre cultivarea și îmbunătățirea fenațelor, cu deosebire a fenațelor dela munte; apoi vorbi dl Eugen Brote despre prima expoziție românească de vite ce se va ține la primăveră în Răsinari. În sfârșit preotul locului dl Ioachim Muntean a multămit comitetului reuniunii pentru arangiarea acestei intruniri. Notarul din Poplaca, dl Aurel Milea, a invitat comitetul să țină o asemenea intrunire și în comuna numită.

Advocați noi *dnii dr. Aurel Novac și dr. Stefan Godian*, amândoi actualminte domiciliați în Biserica-albă, primul ca adjunct în cancelăria advocației a dlui Ioan M. Roșu, al doilea ca vicenotar la tribunalul de acolo, au făcut zilele trecute în Budapesta cursa de avocat.

Societatea de credit și economii «Perșeu» din Seini, comitatul Sătmar, va ține adunarea sa generală la 11 februarie n. Vinitul curat al anului trecut e 1332 fl. 75. cr.

Necrolöge. *Stefan Pop*, fost profesor de agronomie în Blaș, unde a redactat și un diar pedagogic-agronomic; mai în urmă profesor și subdirector la școala de agricultură dela Herestrău, lângă București, a murit acolo în săptămâna trecută. — *Constantin Dobrin*, cetățean în Lugöș și episcop la biserica gr. or. de acolo, a încetat din viață la 19 l. c. în etate de 70 ani. — *A. Marcian*, care și-a terminat studiile la Blaș, mai apoi a fost profesor la Năsăud, ér apoi la Botoșani, a murit acolo în săptămâna trecută, în etate de 46 ani. Reposatul a publicat o carte de valöre, intitulată: «Sintacsa ornată» și a lăsat pe urmă-i mai multe manuscrise prețioase.

Carneval.

Cronica balurilor române. La 1 februarie n. (20 ianuarie v.) balul românesc din Arad; la 9 febr. n. (28 ianuarie v.) (serata cu dans a societății academice «Bucovina» dela universitatea din Cernăuți; la 1/13 februarie balul reuniunii femeilor române din Oravița;

la 3/15 februarie balul casinei române din Beinș; la 5/17 februarie balul românesc din Viena.

Bal românesc în Viena. Anul trecut, din cauza morții moștenitorului tronului Rudolf, nu s'a putut ține balul românesc, care se anunțase. Acuma aflăm, că junimea română din Viena a decis să aranjeze în carnavalul acesta un bal românesc, care de sigur va fi tot atât de strălucit ca cele din anii trecuți. Comitetul constituit sub președința dlui dr. St. N. Ciureu, a obținut patronatul celor mai distinse dame din aristocrație. Balul se va da în Cursalonul din Stadtpark în 5/17 februarie. Președintele comitetului arangiator e dl dr. C. Diaconovici, secretar dl A. Ap. Ibrailean.

Balul femeilor române din Oravița se va ține la 13 februarie n. în sala otelului «Coröna.» Credem că balul acesta va fi spriginit și de asta-dată cu căldura ce merită, căci venitul curat este destinat școlii române de fete, ce are să înființeze Reuniunea femeilor române din Oravița. Fiind că de acesta școlă acolo este urgentă trebuință, dorința generală cere ca să se deschidă încă în anul viitor. Dorim dar ca balul dat în folosul ei să fie bine frecventat; ér aceia cari n'ar putea lua parte din giurul acela, să-și trimită la cassiera dna Livia Vuia contribuțiile benevole. Êta și lista comitetului arangiator: Comitetul damelor: Dnele M. Pavlovici, L. Vuia, E. Dragoescu, C. Dragan, A. Jian, dșorele C. Manguica, G. Basarabic, I. Dragoescu, S. Baiaș, M. Miletici, V. Purgariu, A. Szerény; comitetul doamnălor: Dr. A. Coca, A. Cucu, S. Miletici, G. Jian, G. Ivașcovici, dr. A. Manguica, I. Paștilă, S. Pavlovici, C. Pavlovici, M. Pöcrean, C. Poenar, I. Velcean.

Balul reuniunii femeilor române din Brașov s'a ținut în 9/21 ianuarie a. c. și a intrunit un public destul de numeros și frumos. Intre öșpetii neromâni, cari au luat parte în număr considerabil, serie «Gazeta Trans.», am observat pe dl general de brigadă Pokay, pe dl primar al orașului de Brennerberg ș. a. Toaletele damelor rivalisau în eleganță; cu mulțămire am vedut și drăgălașul nostru costum național, ce era bine reprezentat. Danțul a fost foarte animat. Intre jocurile de colönă s'a danțat ca în tot-deuna și «Romana», care, cu plăcere trebuie să constatăm, că a fost jucată și de danțatorii și danțatoarele de altă naționalitate.

Balul casinei române din Beinș se va arangia în 15 februarie st. n. în sala «Öspăriei opidane.» Comitetul arangiator e compus din dnii: Demetriu Simai president; Sept. Sever Boeșan v.-president; Vasiliu Stefanica cassar; Gavril Cosma secretar; Constantin Popovici, Augustin Antal jun., Petru Herțe, Nicolau Radu, Demetriu Popa, Augustin Teochar, membri în comitet.

Serată ou dans în Cernăuți. Societatea academică română «Bucovina» dela universitatea din Cernăuți va arangia acolo la 28 ianuarie (9 februarie) în sala reuniunii de gimnastică o serată cu dans. Președința dirigentă e compusă din dnii Dr. Stefan Cöcinschi, comisar c. r. superior de finance; stud. jur. Nicu Țurcan, b. t. consenior; stud. jur. Const. Vo-robochevici, h, t. senior.

M o d a.

Toaletele de bal pentru fete se croesc atât de lungi, încât dinnapoi ating pământul în lungime de-o palmă. Flori nu se întrebunțeză de fel; în locul acestora se aplică cocarde de tüll séu panglice, ér în pör o coronă de boboci. Câte odată pe pör se pune câte un vël de tüll abia visibil, care de lături se 'ncheie

'n niște buchete drăgălașe, încât fetele in rochii albe și cu tull alb par ca niște mirese.

Este o nouă nuanță de vânet azuriu, care se numește »Ciel de Paris«; ér o altă nuanță mai închisă, vânet nu-me-uită, care mai cu samă blondinelor le șede bine.

Sânt forte in modă colorile: Rose, Azalea, Venus, Carail, Aurore, Ceramique, Vieux Rose și Glaieul.

Mai ales in colorile galbene sânt multe nuanțe noue, ca Gaille, Vieille-Paille, Monaco și Melon.

Este foarte practică pentru bal, toaleta Diane. Asta se găteșce din crêpe grecesc. Inse Dianna se găteșce nunumai din colóre négră, ci și din albă cu argint, care se potriveșce de minune fetelor tinere.

Pentru femeile mai in etate sânt stofe foarte frumose, cu brodarie orientală, care ne aduce aminte strada din Cairo dela expozițiunea universală din Paris. Aceste stofe se drapiréză cu multă artă cu cațifea séu cu faille française.

In loc de eventuale, se intrebuintéză niște buchete de pene, de multe colori și de multe forme, cari sânt animate de-un mănunchiu aurit.

Ghicitóre de semne.

De Angelina Popovici

∇o*.*i *.*u a=uVIII o!e oăi ∞∇ui
 O ?u>=c *.*aș?∇! ui.*.*a*.*
 =a*.*uș=i šuVIIIai *.*e aVIII oălu*.*a*.*
 =ăș? aVIII a∇>a*.* =ă eoc*.*ia> ei
 oci ∇o*.*i oăi ∞∇ui =ă*.* *.*iVIII∇ aVIII∇>așoc
 ?e =ă*.*e oli>a ∞∇iș *.*e aVIII ∞*.*lișoc
 ooi=uVIII ∇!iș?u *.*e uoo=a*.*
 AVIII ∇Xășoc pișsou oci aVIIIic!.*.*a*.*

Terminul de deslegare e 14 februarie. Ca totdeauna și de asta-dată se va sorti o carte intre deslegători.

Deslegarea ghicitórei din nr. 40:

1	8	15	17	24	26	32	38	44	50	51	58	65	67	74	76	82	88	94	99
2	9	11	18	25	30	31	37	43	49	52	59	61	68	75	80	81	87	93	99
3	10	12	19	21	29	35	36	42	48	53	60	62	69	71	79	85	86	92	98
4	6	13	20	22	28	34	40	41	47	54	56	63	70	72	78	84	90	91	97
5	7	14	16	23	27	33	39	45	46	55	57	64	66	73	77	83	89	95	96

Deslegare bună primirăm dela dómnele și domnișórele: Elisabeta Cristea, Teresia Bran, Emilia Mihailaș, Constanța Gurban, Angelina Popovici, Elena Popfii, Amalia Crișan, Nina Popescu, Eufrosina Mureșan și dela dnii Nicolae Coleș, Ion Popescu.

Premiul a fost dobândit de dșóra Teresia Bran in Unimet.

Poșta redacțiunei.

Unei abonate de 21 ani. Și-rele simpatice ale dv. ne-au făcut bucurie. Ați crescut, ne scrieți, dimpreună cu »Familia«, la care sânteti abonată de 21 ani și de care nu ve puteți despărți. Mai multe dame române ne-au onorat cu asemenea cuvinte. Ve mulțămim și dvóstre.

Susanovet, Șustra etc. Adresați-ve de-adreptul. Arcalia. Numerele cerute s'au trimis. Causa că nu s'a putut mai degrabă, este, că n'am avut tóte la dispoziție și a trebuit să le cerem și nu le-am căpétat îndată. In viitor, ve rugăm să reclamați numai decăt, când încă dispunem de esemplare.

Di G. M. Z. in Br. Numerele cerute s'au trimis îndată. Ciclova-română. Ca norocul, am avut tóte numerele și astfel vi le-am putut trimite; in viitor inse ve rugăm să reclamați îndată, căci numai așa putem satisface sigur.

Dnei V. P. in S. Nr cerut vi s'a trimis. Dlui V. L. S. in Bl. Ne pare reu că nu putem Numerul ficsat spre acest scop e eshauriat. N'ai puté să ne scrii mai legibil?

Dlui I. P. R. in Rv. A sosit tocmai la incheiere. In nr. viitor.

La puica mea. Trimite-o deadreptul ei. Dórá nu te-a critică așa riguros.

Rugăm pe abonații nostri cari încă nu ne-au trimis abonamentul, să binevoescă a-l achită in curênd.

A v i s.

Am onórea a înșciința onorab. public, că am deschis cancelăria mea advocațială in Temeș-Recaș.

Constantin Lazar.
advocat.

2-2

Picături de Maria-Zell pentru stomac,

forte folositóre in tóte bólele de stomac.

Vindecă: lipsa de apetit, slăbiciunea stomacului, respirațiunea mirositoare, paliditatea, rigăile, colica, catarul de stomac, acréla 'n gât, gălbinarea, gréta, vérsarea, durerile de cap (decă provin din stomac,) șgârçuirile de stomac, incuetura, ingreunarea stomacului, hemoroidele etc. Prețul unei sticle, cu Marca de invențiune, instrucțiune pentru intrebuintare 40 cr.; duplă 70 cr. Espedițiunea centrală prin farmacistul Carl Brady, in Kremsier (Moravia.)

Avertisment! Veritabilele picături de Maria-Zell pentru stomac se falsifică și se imită ză mult. Semnul veritabilității este, că fiecare sticlută trebue să fie impachetată in hârtie roșie, provédută cu marca de sus și să aibă regulele de intrebuintare, mai observându-se, că este tipărită in imprimeria lui H. Gusek in Kremsier.

Hapuri purgative de Maria-Zell.

Aceste hapuri (pilule) care de mulți ani se 'ntrebuintéză cu cel mai bun succes contra lipsei de scaun și la incueri, se falsifică mult. Cumpérătorul să fie atent la marca de mai sus, cum și la subscrierea farmacistului C. Brady, Kremsier Prețul unei cutii 20 cr., 6 cutii 1 fl. Decă banii se trimit inainte, se espedéză franco: 1 sul cu 6 cutii 1 fl 20 cr., 2 suluri 2 fl. 20 cr.

Picăturile de Maria-Zell pentru stomac și hapurile purgative de Maria-Zell nu sânt niște lécuri secrete. Descrierea se află in regulele de intrebuintare care se alătură la fiecare sticlă și cutie.

Picăturile de Maria-Zell pentru stomac și hapurile purgative de Maria-Zell se află de vëndare: in Oradea-mare la Jarmaciștii: E. Ember, Lud. Molnár, George Nyiry, Carol Bleyer, Ales. Héringh și la misericordiani; in Beretyó-Ujfalu la farm. Geza Tamásy, in Kis-Marja la farm. Fr. Gallasy; in Komddi la farm. G. Scholtz; in Salonta la farm. L. Kovács și Fr. Podráczky 16-43

Călindarul săptămânei.

Dua sept.	Călindarul vechiu	Calind. nou	Sórele
Dum. inaintea Botezului Ev.	Marcu c. 1, gl 6, a inv. 9.	res	ap.
Duminică	21 C. P. Maxim	2 (+) Int Christ.	7 34 4 53
Luni	22 Cuv. Timotei si Anast.	3 Blasiu	7 33 4 55
Marti	23 S. Mart Climente	4 Veronica	7 32 4 57
Mercuri	24 Cuviosa Xenia	5 Agata	7 31 4 58
Joi	25 † S. Grig. Theolog.	6 Dorotea	7 29 4 59
Vineri	26 Cuv. Xenofont	7 Romuald	7 28 5 1
Sămbătă	27 † P. Ioan G. d. aur	8 Solomon	7 26 5 2

Proprietar, redactor respundător și editor: IOSIF VULCAN.

Cu tipariul lui Otto Húgel in Oradea-mare.